

Försöksdjursaktivitet och gällande bestämmelser i Finland

av Kai Pelkonen, Försöksdjurscentralen och Osmo Häninen,
Fysiologiska Institutionen, Kuopio Högskola, Kuopio, Finland

I Finland såsom i grannländerna har man diskuterat försöksdjursexperimentering och dess förbättrande samt förnyande av lagstiftningen. Nuværende bestämmelser är tio år gamla. Under det senaste decenniet har försöksdjursaktiviteten ökat. Till exempel två medicinska fakulteter har grundats (i Kuopio och Tammerfors). Undervisningen ledande till försöksdjursteknikerexamen har påbörjats i Kuopio. Kurser i försöksdjurskunskap för forskare arrangeras vid några universitet. Vid två universitet finns det centraliserad försöksdjursanläggning och i det tredje börjar byggnadsarbetet av försöksdjurscentralen inom några månader. Också i flera läkemedelsfabriker har man byggt nya laboratoriedjurslokaler. Allt detta har betydtt förbättring i förhållanden under vilka försöksdjur produceres och experiment företas. Men mycket arbete är fortfarande kvar och mera resurser behövs innan situationen kan anses vara tillfredsställande i landet. Förnyandet av bestämmelser leder till förbättring endast om expertresurser i försöksdjurskunskap samtidigt ökas flerfaldigt i landet.

Den nuvarande lagstiftningen

Den nuvarande finska lagstiftningen (Djurskyddslagen (91/71), Djurskyddsförordningen (333/71) och Förordningen om användning av djur vid vetenskapliga experiment (334/71) ger veterinärer och läkare automatisk rätt att utföra försök på

djur efter anmälen till Jord- och skogbruksministeriets veterinäravdelning. Andra forskare som ämner företa djurexperiment, måste få specialtillstånd. Veterinäravdelningen kan ge det efter att ha fastställt att sökanden innehar kompetens genom tillräcklig utbildning. Vid institutioner kan djurexperiment emellertid utföres också på förståndarens ansvar och under hans övervakning. I alla fall är den som utför djurexperiment skyldig anmäla därom till Veterinäravdelningen och nämna var.

Reform under arbetet

Vid flera tillfällen har det blivit klart, att kraven från djurskyddssidan och försöksdjurspecialisterna är tämligen enhelliga. Vid början av året 1981 bad Jord- och skogbruksministeriet flera institutioner om ythande över ett förslag till »Lag om användning av djur vid vetenskapliga experiment«. Lagens innehåll är i det mesta mycket lik den gällande förordningen.

Nytt i förslaget är det att en central djursförsöksnämnd bestående av sex ledamöter har tagits med bör fyra vara läkare eller veterinärer och två bör utnämnes efter att ha konsulterats djurskyddsorganisationer. Vid experiment som åsamkar djur smärte eller plåga, behövs alltid ett tillstånd av nämnden. I fall där smärten är endast ringa (vaccination, blodprovtagning, injektion m. m.) behövs emellertid ingen särskild

granskning eller tillstånd till att göra djurexperiment kan ges en person under högst fem år varje gång. Förslaget innehåller kravet, att personalen som arbetar under övervakning och på ansvar av en tillstånds innehavare, bör ha lämplig facklig utbildning.

Djur med lägste möjliga utvecklingsnivå skall användes vid experiment och får inte användes vid experiment för vilka cell-, vävnads- eller organkultur lämpar sig lika väl.

Den hittills skarpaste kritiken mot detaljer i det nya förslaget har kommit från läkersidan. Det har påpekats, att kraven på bestämmelser gällande djurexperiment kommer att bli strängare än vid humanmedicinska kliniska studier. En enda central djurförsökskommitté anses bland djurexperimentörer kretsar opraktisk. Systemet blir så byråkratiskt att det försenar angelägna försök. Förslaget att en domare som inte har kunskap om försök eller djur skulle sitta som ordförande, har fått negativ bedömning från alla sidor.

Under vems övervakning, med vilka djur och i vilket syfte experimentverksamheten företas. Länsveterinärer och veterinärer förordnade av Jord- och skogsbruksministeriets veterinäravdelning ägar rätt att båda besiktiga försöksdjurslokalerna och närvara vid experiment, vida experimentet inte ställer hinder för detta. Försök, som åsamkar djur smärte eller plåga får utföras endast om det är nödvändigt med hänsyn till människornas eller djurens hälso- eller sjukvård eller för vetenskaplig forskning. I undervisningssyfte är det tillåtet, då det är oundvikligt och inte kan ersättas med undervisningsmaterial.

Krav på skärpning av föreskrifter

I kraven på förändringar i lagstiftningen har det påståtts, att förordningarna i Finland inte är tillräckliga och att de måste skärpas. Kraven på förändringarna är i allmänhet samstämmiga med de krav som har ställts i de andre nordiska länderna: lidande av djur vid »onödiga experiment« måste upphöra, antalet djur per experiment bör minskas, alternativa metoder bör användas och endast destinationsuppfödda djur bör tas i experiment och försöksdjurens förhållanden måste förbättras. Det har också krävts etisk prövning av djurförsök i landet.

Den nuvarande lagstiftningen kräver inte det. I en rekommendation våren 1979 rekommenderade Jord- och skogsbruksministeriets veterinäravdelning att djurexperimentskommittéer skulle utses vid institutioner där djurexperiment utförs. Sådana har grundats på flera ställen.

Vid Kuopio högskola har försöksdjurnämnden åtta medlemmar. Av dem är fem forskare, representerande de viktigaste avdelningarna vid högskolan, en är vald av försöksdjurcenterns personal, länsveterinären representerar kontrollorganisationen och en lekman de lokala djurskyddsorganisationerna.

Ur etisk synpunkt är det av störste betydelse att man försöker minska antalet djur som används vid experiment. Förbättrad djurkvalitet är en förutsättning för det. Kvalitetskrav och djurskydd går hand i hand. Betydelsen av djurkvaliteten ur ekonomisk synpunkt är inte mindre viktig för t. ex. läkemedelsföretag.

Väsentliga förbättringar i försöksdjursverksamheten kan endast nås

genom att tillvisa den större resurser, särskilt råder det brist på akademiskt utbildad personal för ledning av branschen och yrkesutbildning för skötarpersonalen. Härigenom blir det lättare och effektivare att sprida information samt förbättra uppfödningförhållandena av försöksdjuren. Detta skulle automatisk tillfredsställa båda krav från djurskyddarsidan såväl som forskare genom att leda till bättre kvalitet av djur och grundligare kunskap om användning av djur.

Kraven på ökad kontroll vid djurförsök beror kanske på brist på förtroende från allmänhetens sida an-

gående forskare och deras sakkunighet. Den riktiga vägen att förbättra förhållanden vid djurförsök är knappast att öka restriktionerna. Problemet är inte brist på kontroll utan brist på resurser rörande utbildning i försöksdjurskunskap. Detta gäller både forsknings- och uppfödningpersonal.

I riksdagen har flera motioner framlats för förnyandet av lagstiftningen. Då djurskyddslagen av flere orsaker måste granskas på nytt, är det troligt att också försöksdjurbestämmelserna samtidigt kommer att reformeras inom de två följande åren.

ELLEGAARDS FORSØGSGRISE

TLF. (03) 54 52 33

Alle dyr holdes isolerede i SPF system under løbende dyrlægekontrol.

KRYDSNINGS- KOMBINATIONER:	LY	— landrace/yorkshire
	LYL	— landrace/yorkshire/landrace
	LYY	— landrace/yorkshire/yorkshire
	LYD	— landrace/yorkshire/duroc
	L	— landrace

Stor kapacitet i alle størrelser og levering fra dag til dag.
Foder samt pasningsvejledning kan evt. medfølge.

Yderligere oplysninger ved henvendelse til: **Lars Ellegaard,**
Vollerupvej 1, Sørbymagle, 4200 Slagelse. Tlf. (03) 54 52 33